

Speech van commissaris van de koning Max van den Berg, “Leren van Lewenborg, minisymposium over Louis Le Roy”, Groningen, 7 oktober 2013

Dames en heren,

“De natuur gaat eindeloos door”. Dat zegt Luis Le Roy in een kort filmpje op de website van de Binnenhof, één van de Le Roy-gebieden hier niet ver vandaan. En hij heeft gelijk. De natuur gaat eindeloos door. Wij mensen zijn slechts passanten. Hier en daar kunnen we proberen in te grijpen in de natuur. Maar uiteindelijk gaat die zijn eigen weg. Net als Le Roy dat zelf ook deed.

Met het gedachtegoed en de werkwijze van Louis Le Roy kwam ik begin jaren '70 in aanraking. Ik was toen wethouder in Groningen, met onder andere Openbare Werken in mijn portefeuille. We waren druk bezig met de ontwikkeling van de wijk Lewenborg. Ik liet mij daarbij graag inspireren door de Groninger architect Coen Bekink. Hij leerde mij nadenken over wat ruimte is en hoe je die invult. Ik ging bijvoorbeeld met hem naar Brussel, waar hij mij gebieden liet zien, waarin natuur en gebouwde omgeving één geheel vormden. Zo leerde ik niet vanuit één object te denken, maar het grotere geheel en de samenhang daarin te zien.

Coen Bekink bracht mij in contact met Louis Le Roy, met wie hij was bevriend. Le Roy werkte in Heerenveen op een onconventionele manier aan het ontwikkelen van de groenvoorziening in een woonwijk. Met betrokkenheid van bewoners, in plaats van alleen de gemeentelijke plantsoendienst. Met afwisseling en biodiversiteit, in plaats van afgepaste bloemenperkjes tussen strak gemaaide gazonnetjes.

Dat sprak mij aan. Het leek mij dat de manier van werken van Le Roy mogelijkheden bood voor Lewenborg. De wijk, gebouwd naar het ontwerp van architect Sterenberg, kende een originele woonvorm. Maar die lag wel behoorlijk vast. Het leek me mooi daar met de groenvoorziening een wat vrijere ontwikkeling aan toe te voegen. Daarom besloten we toen Le Roy de kans te geven het groen in de wijk op zijn eigen wijze te gaan aanpakken en inrichten.

Dat besluit moeten we nu zien in het licht van die tijd, eind jaren 60, begin jaren 70. Mensen waren de spruitjesgeur en burgerlijkheid van de jaren 50 zat. Ze stonden open voor meer diversiteit en andere, vrijere vormen. Op allerlei gebied. We zaten nieuwe woonvormen groeien. Er kwamen afwijkende onderwijstypen. Er ontstonden vrije, alternatieve vormen van kunst, cultuur en muziek. Er heerste een algehele sfeer waarin experimenten en onconventionele ontwikkelingen welkom waren. Verhoudingen in bestuur en maatschappij veranderden. Mensen werden mondiger, betrokkener en wilden hun eigen keuzes maken.

De werkwijze van Le Roy sloot naadloos aan bij die ontwikkelingen. Het feit dat hij aangaf veel goedkoper te kunnen werken dan de gemeente, heeft zeker ook een rol gespeeld. Maar dat gaf niet de doorslag. Dat was toch vooral zijn vrije, onafhankelijke manier van werken. We kozen nu- letterlijk en figuurlijk – eens niet voor de gebaande paden.

Is dat, met de kennis van nu, zoals we tegenwoordig zo mooi zetten, een goede keuze geweest? Ja, ik sta daar nog steeds achter. Natuurlijk, we hebben ons aardig wat op de hals gehaald. Louis Le Roy was een vrije denker, had een onconventionele manier van werken, met een open einde. Hij ging aan de slag en liet de natuur en de tijd zijn werk doen. Maar daar was hij, paradoxaal genoeg, wel weer heel uitgesproken in. Waardoor hij zelf later teleurgesteld is geraakt, omdat niet alles altijd liep zoals hij het graag had gezien.

Daar kwam bij dat er een intensieve rol was weggelegd voor de bewoners. Zij moesten veel zelf doen en er samen uitkomen. Dat ging natuurlijk ook met vallen en opstaan. De ene bewoner vindt dat leuker en kan dat beter dan de andere.

Toch vind ik het geweldig dat het initiatief de tand des tijds heeft doorstaan. Er waren door de jaren heen altijd weer bewoners die zich actief wilden inzetten voor de Le Roy-gebieden. Zo ontstond al in de jaren 70 wat we later co-creatie gingen noemen: een vorm van samenwerking, waarin alle deelnemers op een gelijkwaardige manier samen het eindresultaat en de weg ernaar toe vormgeven.

Dames en heren,

“Leren van Lewenborg” dat is het motto van dit symposium. Wat kunnen we leren van de aanpak met Louis Le Roy in deze woonwijk? Ik wil een paar dingen noemen. We leven in een tijd, waarin we onze verzorgingsstaat langzamerhand inruilen voor “participatiesamenleving”. U hebt dat onze nieuwe koning horen voorlezen op Prinsjesdag. “Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving”, zo zie hij in de Troonrede. De overheid wil, of moet misschien wel, meer ruimte geven aan initiatieven van de burger, vanuit de maatschappij.

Kijkend naar Lewenborg zien we dat dat kan. Dat het mooie resultaten kan opleveren. Aar er zijn wel een paar voorwaarden aan verbonden. Allereerst mag de overheid zich nooit zomaar terugtrekken. De overheid moet betrokken blijven meedenken en –handelen. Als ik als wethouder destijds niet het groene licht had gegeven voor de manier van werken in Lewenborg, dan was het niet gebeurd. Om in de maatschappij ontwikkelingen op gang te brengen en te houden, is een geïnteresseerd, actief en betrokken openbaar bestuur nodig. Dat initiatieven mogelijk maakt, waar nodig een zetje geeft en blijft stimuleren.

Daarnaast moeten we ruimte geven aan wie of wat op het eerste gezicht vreemd of anders lijkt. Louis Le Roy was anders dan anderen. Hij was origineel en vernieuwend. Dat kunnen mensen ook als beangstigend of bedreigend ervaren. Maar ik zeg: geef mensen die anders zijn, die vernieuwende ideeën hebben, de kans om die uit te voeren. Zo ontstaan juist kraamkamers voor innovatie, voor vernieuwing en vooruitgang. Dat zien we in mode, design en kunst. Maar ook in economie en samenleving als geheel.

De prachtige Le Roy-natuurgebieden zijn er gekomen dankzij Louis Le Roy. Maar óók dankzij een betrokken overheid en actieve, initiatiefrijke burgers. We zien hier wat een vruchtbare combinatie dat is. Juist in een globaliserende, steeds “anoniemere” wereld hebben mensen behoefte aan hun eigen karakteristieke omgeving. Dan is het des te belangrijker dat zij zich daar betrokken bij voelen en zich er zelf sterk voor maken. Ik wil dan ook al die bewoners die zich toen en nu inzetten voor de Le Roy-gebieden, daarmee complimenteren en feliciteren.

Tot slot. Ik vind het prachtig om hier, 40 jaar na dat, weer te staan, en te kunne bekijken wat er gegroeid is uit het initiatief waarvoor ik destijds zelf de hendel mocht overhalen. Ik ben er trots op! Inmiddels heeft de gemeente Groningen in een convenant vastgesteld de Le Roy-gebieden in ieder geval de komende 100 jaar onaangetast te laten. Louis Le Roy overleed vorige jaar. Midden in de zomer. Maar hij heeft nog steeds gelijk: de natuur gaat eindeloos door. Ik wens dat de Le Roy-gebieden graag toe, ook voor ná die 100 jaar!